

POAHAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

2. číslo

Budyšin, februar 1972

Lětnik 22

Hrono na mały różk

„Tomu, kiž wěri, su wšitke wěcy móžne“ Mark. 9, 25

Je tomu woprawdže tak? Njeje to přewjele prajene? Njedyrbimy přeciwo tomu rěčeć, hačrunjež so jedna wo slowo Jězusowe? Wěra tola žadyn kuzlarski srědk njeje, z kotrymž móžemy wšo zmóžnić a dočinić!

Wězo njeje to tak mjenjene. Tajke slowo móžemy jenož w zwisku cyleho teksta rozumić. Što bě so stało? Komu běše Jězus tute slowo najprjedy prajil? To běše nan epileptiskeho hóla. To bě znate po cyłym swjatym kraju, zo móžeše Knjez Chrystus wšelaku chorosć hojić a zlych duchow začěrić. Tak běše so tež tamny nan ze swojim synom na puć podał, zo by za choreho pomoc pola Jězusa namakal. Wón pak nadeńdže jenož džewjeć jeho wučomnikow. Knjez sam běše z Pětrom, Janom a Jakubom tehdom na horje překrasnenja. Nichtó njewědžeše, hdy by so wrócił. Nan, kiž najskerje wě, zo je Knjez tež wučomnikam polnomóc dał nad chorosćemi a duchami, prosy tamnych džewjećeho wo hojenje. Woni to tež spytaja — ale podarmo. Jim so ničo njeporadzi. Z jich slabosće scěhuje žiwa diskusija mjez ludom a farizejskimi, kiž su přichwatali, ale tež njedowěra pola nana, samo Jězusej napřečo, jako potom woprawdže sam přińdže. Hewak njeby jemu prajil: „Móžeš-li pak što, smil so nad namaj a pomhaj namaj!“ Prawa wěra — na přižad w modlitwje — njerjeknje ženje: „Knježe, móžeš-li něšto“, ale: „Knježe, chceš-li, pomhaj!“ To je jara zajimawe: Slabosć křesćanow ma njedobry wliw na druhich! — Jězus pak nanej

zakaza, tak rěčeć! „Kak móžeš prajić: Móžeš-li pak što? Tomu, kiž wěri, su wšitke wěcy móžne!“ Nic tomu, kiž ma dowěru jeno sam do sebje, jenož tomu, kiž wšitko wot Boha wočaka a kiž wšitke swoje přeca a swoju cylu wolu Bohu podćisnje! Nan je spóznał, zo Jězus jemu tu čini wulke poskićenje, a so woprawdže Jězusej cyle dowěri.

Jedyn, kiž je tajke Jězusowe slowo cyle zrozumil, hač nětko wo tutym podawku wědžeše abo nic, bě swj. japoštoł Pawoł, kiž je wuznał: „Ja wšitko móžu přez toho, kiž mje posylja, to je přez Chrystusa.“ Z tym tež Pawoł njeha prajić, zo je přez Jězusa někajki kuzlar. Tajke něšto je tola tež Knjez sam přeco raznje wotpokazał. Wón krótko do toho cyle praktisce rěči: „Ja móžu ponižny być, móžu tež wysoki być, ja móžu syty być a hloda tradać, ja móžu dosć mjeć a nuzu čerpjeć. Ja móžu wšitko přez Chrystusa, poprawom w Chrystusu, t. r. hdyž sym we wěrje z Chrystusom twjerdže zwjazany!“ To rěka, w každej situaci móže so wopokazać jako Jězusowy wučomnik!

A to plaći runje tež nam při spočatku noweho lěta: My njewěmy, što w přichodnych džewjeć měsacach na nas čaka, do kajkich situacijow my přińdžemy. Podpisany to tež njeje wědzał, zo by dyrbjal w zańdženym léče štwórc lěta so wupřahać a zastać přez chorosć a operaciju. Ale wón je sam přez to znowa nawuknył, zo je woprawdže na polu wěry wšo móžno tomu, kiž wěri, kiž to spyta!

Tak njemóžeš taj mojej staršej wjele činić za wukublanje svojich džěci. Tuž dyrbjaj so z tym spokojić. Štož so mi w Jimramowje poskići. Z dwanaće lětami wuńdžech ze šule. Lědma zo běch ju wopuščila, tak wučach svojich bratrow a swoje sotry a druhe towarški. Předewšěm jich rozwučowach w ručnych džělach, byrnjež sama njeběch w šuli wjele z toho dostala. Skónčnje pak při tym sej tak wjele nadžělach, zo móžach sej hdys a hdys něšto k woblecenju kupić. A dokož bě to za moje samsne pjenjezy, běše moja radosć čím wjetša. Wjele chcych wuknyć, zo bych druhich wučić móhla. Čłowjekam chcych dobrotu wopokazać, zo bych mje lubo měli. Hdyž so mi hdy za bohatstwom postyska, potom jenož tohodla, zo bych móhla wjac lubosće a dobroćiwosće wopokazać.

Hdyž běch štyrnać lět stara, rozsudzijaš zo staršej, mje něšto nawučić dać, zo bych móhla sej sama swój chléb zaslužić. Namjetowaš taj mi, zo bych nawuknyla kumštne kwětki džělać. To toho rad zwolich. Tuž mje nan dowjeze do Wienu do wučby. Ja hišće žane nazhonjenja w žiwjenju njemějach a mjenjach, zo we Wienju lutych zdžělaných ludži nadeńdu, hđež móžu wšo nawuknyć. Hdyž spóznač, kak běch so mylila, běch najprjedy dosć žlamana a njespokojna.

Přišla běch do fabрики za kumštne kwětki. Cylički džen njejsym ničo druhe džětala hač same, same kwětki. Wjetšina holcow, z kotrymiž we fabrice džělach, bě jara lochkomyšlna a bjez každeho duchowneho zdžělanja. Někotre ani pisac njemóžachu. Z wulkej prócu něšto pismikow wučitachu. To mi nihdy nanihdy na swěće njeby dosahało. Ani swoju košlu sej njemóžachu zaplatać.

To wšo na mnje wulki začič čenješe, ale što činić? Hdy bych so dom wróćila, bych staršimaj jenož nowe starosće napoložila a přede wšěm nowe wudawki. Tak wostach we fabrice. Bórže widžach, kak móže so chětrišo a lěpje džělać, a nawučich to tež swoje towarški. Z tym dobych sej jich dowěru a jich lubosć. Ja so dale a bóle ze swojim wosudom spokojach. Najwjetše wjeselo mjenjach, hdyž widžach, zo mam wliw na nich a zo moju radu zrozumja a z wuspěchom naložuja — a to wosebje te mlódše holcy. Samo te, kotrež mje lubo njemějachu, mjenjach tola respekt přede mnu. W mojej přítomnosći ničo nječinjachu a njerěčachu, štož by mje dyrbjalo ranić. Mišter we fabrice sej mje jara wažeše, dokož móžeše mi každy nadawk změrom přepodać. Wón wšak wjace do mnje dđeržeše, hač běch hódna.“

Tak bě Marja Karafiatec dobra sól

Marja Karafiatec

Nad Kaiserswerthskimi wustawami za diakonisy zmauwje chorhoj z běłym holbjom na módrym polu. To je symbol lubosće a služby, kotryž na křidlach měra leći do dalokeho swěta. Na čichim pohrjebnišću diakonissow so cyle rynki bělych kamjenjow. Na každym z tutech kamjenjow leći tajki holb k hwězdám. Pod třinaće hwězdami stej mjezo sotry, kotrež džělo je w maćernym domje diakonissow přestalo.

Tam při Rynje na Kaiserswerthskim pohrjebnišću čaka na wulki džen zmortychstawanja moja luba, droža sotra Marja, takle spomina Jan Karafiat w svojich „Dopomnjech“. Wona je mój janđzel, kotrehož je Bóh poslal mje dla do Kaiserswertha, zo by mi puć přihotowal. Tak bě mi Kaiserswerth wotewřenjony a wšitko, štož z nim zwisowaše a z njeho wuchadžeše. Zo je

tam moja sotra za diakonisu byla, je mi w dalokim kraju čłowjekow wutroby dobylo.

Marja Karafiatec narodži so 2. 4. 1840 w Jimramowje na Morawje. Wona běše jara wobdarjena. Dokož měješe dobroćiwu wutrobu, wuwijaše so tale ržička k radosći swojeju staršuju. Tež wučerjo mjenjach ju lubo. Ze swojim dobrým zapřimnjenjom wona bórže přescáhny wšitkich druhich w rjadowni a dósta za to husto chwalbu a wuznamnjenjenje. „To moju česćelakomnosť budžeše“, tak Marja sama w swojim žiwjenjejeběhu pisaše, prjedy hač do Kaiserswerthskich wustawow zastupi. „Ja njeznajach žanu druhu žadosć, hač wjele, haj wšitko nawuknyć. Naša swójba pak bě přewulka. Běchmy jich sydom holcow a tři hólcu. Mojej staršej njeslušeš taj do zamóžnych ludži. Mój nan bě jako tkalc zapisany.

svojim towarškam we wulkim Wienje. Boža miłosć bě ju zwarnowała před škodu na čele a na duši — w „rakuskim Babylonje“. Snano je runje jejna krótsa noha, a kotruž wot džěcatstwa sem chromješe, ju po Božej dziwnej radže škitala w tysacorych spytowanjach, kotrež bychy jej w jeje njenazhonitosti a młodostnej česćelakomnosti móhte njezbožowne scěwki přinjesć.

„Pjeć lět sym we Wienje byla“, pokročuje Marja w svojim žiwjenjeběhu, „hdyž mi mišter poskići, zo chce mje namjetować za wjednicu. Z tym bě mje přimnyl za mój najstabi bok, za moju česćelakomnosť. Ja bych tuto poskićenje z wulkej radosću přijimala, hdyž njeby Bóh Knjez mje pokazal na hinaši puć. Runje tehdom běch hluboko zrudzena přez smjerc lubowaneje sotry. W samsnym času bě tež moja maćerka schorjela. Wona sej přeješe, zo bych dom přijěla.“

Po nawróće do Jimramowa wotevrěch maty wobchod za kumštne kwětki a wšelku žónsku pychu. W tutych třoch lětach, kotrež sym byla w Jimramovje, bych móhla być dosć spokojna, hdyž njeby znowa wotučila we mni žadosć być za wučerku.“

Na Jimramovskej farje čitachu so „Hłosy z Ciona“. Te dosta Marja Karafiatec do ruki. „W cyrkwinskih lopjenach nadeńdžech krótku rozprawu wo džěle diakonisy. K tomu dostach tež knižku, w kotrejž bě

Ty, Knježe Božo, sy při mni byl čas mojeho žiwjenja. Twój prut a twój kij stej mje stajnje tróštowało.

rozpisane, w čim leži nadawk a powołanje diakonisy, a kajke su wuměńjenja, zo móže holca być přijata do služby na pruwu. Hnydom běch rozsudžena, być diakonisa. Hdyž sej předstajam wšitke swoje njedostatki, je mi styskno, ale ja so nadžijam, zo budže mi Bóh Knjez pomhać. A ja chcu so zawěrnje prócować, zo wšitko najspěšnišo nawuknu.“

Bóh sam bě mojej sotře dał do wutroby, zo započa přemyslować, hač njeby tež wona so wěnowala tajkej službě. Marja so woprašuje w Kaiserswerth a je jasnje wopisala, zo na jednu nohu chromi. To běše za nju zwažliwa kroćel. Dosć bě tajkich, kotřiž ju hanjachu.

Z Kaiserswertha přinđže dobra powěsć. Hdyž je Marja hewak strowa, njech přinđže a přiwjedže sobu z Němskeje a z Ratiboře farske džow-

ki. To běše w nowembru 1861. Ja sym (praji Jan Karafiat) pěši přibězał z Litomyšla do Svitawow, zo bych so z Marju rozžohnaw.

Dr. Fliedner, wótc Kaiserswerthskich wustawow, so mojeje sotry lubosćiwje prašeje za našimi poměrami w cyrkwi a w swójbe. Tutón zajim bě jemu Bóh Knjez do wutroby dał. Tak zhoni wšelke njewažne drobnostki, kotrež běchu jemu wažne.

„Kelko džěci sće?“

„Džesać!“ — Fliedner měješe jich tež džesać.

„Kelko džowkow a kelko synow?“

„Sydom džowkow a tři synojo.“

„Sydom a tři?“ Fliedner měješe tež sydom a tři, ale tři džowki a sydom synow.

„A sće wšitcy wot jedneje maćerje?“

„Haj, jednu mać mamy, ale dweju nanow.“ Pola Fliednera bě runje nawopak. Tam bě džesać džěci wot jednoho nana a dweju maćerjow.

Hizom w léce 1862 móže Marja domoj do Jimramova pisać, zo so přeceljo namakachu, kotřiž chcedža Jana Karafiata podpěrać na jeho studijach w Güterslohe. To bě „dobra nowinka z daloheho kraja“.

Do Kaiserswertha přišedši, pomhaše Marja Karafiatec najprjedy šaty šić a wuwučowaše někotre česke syrotky w jich maćeršćinje, zo so jej njebychu wocuzbnili. Bórže bu přijata do wučerskeho seminara.

Wustawski farar Disselhof wo Marji pisaše: Kaž wona, tak sej tež my přejachmy, zo by so na wučerstwo zložila. Wona z druhimi sotrami z Čech a Morawy bychy pozdžišo w swojej domiznje móhli ewangelske kubljanje do rukow wzac. Ale Bože mysle běchu hinaše hać naše, a Bože puće hinaše hać naše.

Hdyž běše hakle po lěta na wučerskim wustawje studowała, započachu so stajnje a sylne bolosće we hłowje. Wona dyrbješe z napinacym studijom přestać. Hdyž nět看 widžeše, zo njemóže swoje dobre wotmyslenja přewjesć, poča swjaty Duch w jeje wutrobje džělać. Wona spózna hlubiny swojeje wutroby, a kak Boží Duch ju rozswětluje.

Pozdžišo so Marja wuzna: Hdyž sym do Kaiserswertha přišla, mějach hišće hordu, njezlamanu, pyšnu wutrobu, kotraž běše poľna wysokeho měńjenja wo sebi samej. Moja jenička mysl běše, po možnosći wjele nawuknyć a potom so do Čech wrócić a w domiznje być za wučerku, wot wšitkich lubowana a česćena. Kak bě mje nět看 Bóh matu scinił!

Sobusotry spóznych wulki rozdžěl, kajka běše Marja do chorosće byla a kajka běše po nej. Nětko bě wo wjele pokorniša a čišiša. W svojim džěle bě stajnje swěrna a pilna. Dla jejneho wěrneho a prosteho charakteru ju wšitke sotry lubowachu, a wona měješe jich wšitkich dowěru. Ze svojimi wušiknymi porstami móžeše mnohim radosć přihotować. Wona bě docyła prawy drohotny poklad za dom diakonisow. W swoich žiwjenskich planach bě skromniša.

Njedzělu, 11. septembra 1865, bu Marja Karafiatec za diakonisu wuwěćena. Na tutón dzeń bě farar Šubert z Čech přijěl do Kaiserswertha. Wón chcyše w Čechach založić

diakonske džělo. Tak bě tutón dzeń přěni započatk českeje diakonije, a Marja Karafiatec bě přěnja česka diakonisa.

Po pěć lětach so wona dom wróci na wopyt. Tam čakaše na nju wulka radosć — mać a sotry a přecelstwo, ale tež wšelke njedobre. Wšudžom widžeše njeduchowne, swětně zmyslenje, kotrež wona čim čěšo znjese,

Něhdyša drasta z Njeswačidlskeje wosady

dokelž bě w Kaiserswerthskim wustawje byla w tak cyle hinašim swěće.

Marja chcyše zaso do Kaiserswertha wotjěć. Mać, kotraž bě lěto přjedy zwudowila, ju dzeržeše, přetož widžeše, kak bě chorowata a słaba. Hdyž pak bě dowol mimo, so Marja ze zlemjenej mocu wróci do Kaiserswertha.

Wona bě domoj přijěla, wosebje zo by so rozžohnowała ze svojimi blišimi. Do Kaiserswertha bě choriša so wróčila. Dokelž bě sotra tak kibra, přeńdže jejny bratr Jan Karafiat, pozdžiši znaty česki spisowacel, w swoich bohosłowskich studijach do Bonna, zo by jej tam bliže byl. Lěkar njeměješe žanu nadžiju wjace, zo by Marja móhla wotchorić. Wona so wróće scáhny do swojeje komorki, kotruž žiwa wjace njewopuši. Wot spočatka swojeje chorosće wědžeše, zo so wjace njewustrowi. Žane druhe přeće njeměješe, hać zo by poslušna a čicha móhla woteńć k swojemu Knjezej.

Bratr Jan běše cyle hodowne prózdny pola njeje a napisal maćeri: *Naša luba Marja sej přeje skerje lěpje móc wumřěć. Wona je dospołnje přeswědčena, zo wjace nje-wotchori. Kak by wona tež njedyrbjala sej přeć woteńć móc, hdyž tola wědžeše, zo tam lěpšeho na nju čaka, hać je tu dožiwila!* — *Koždy wječor mi „Božemje“ praješe, kaž njebychmoj so wjace widžalo. Wona je mi přepodała za Was wšitkich wutrobne postrowy, za Was, droha maćerka, wosebje džak za Wašu swěrnú lubosć. Jejne najwažniše přeće je, zo bychmy so jónu wšitcy zaso widželi.*

Hdyž bolosće dzeń a bóle přiběrachu a wona so poča nócneje samoty boječ, bě jej čakanje druhdy jara čezko. Wona so swojeje njesćerpliwosće kaješe a prošeše: *Wodaj mi,*

Knježe, wodaž mi! Daj mi sčerpłiwu wutrobu.

Zwjetša maju tajcy chori nadźiju hač do poslednjeho wokomika, ale Marja měješe sylnu nadźiju, zo bórže do njejbes přindže. Marju wothlada ju kaž zředka žanoho drugeho. Wona je za to jara džakowna. — Hdyž popołdnu w 2 hodž. stanje, štož so hač dotal wšednje stawa, přendže do pólanskeje komorki, hdžež sym hač do 6 hodž. pola njeje sydał. Po wječeri pak so zaso do zwohrěwaneho loža lehnje.

15. januara 1868 pisa Janej Karafiatej jeho přečel, mlody Bjedrich Fliedner:

Džens rano je mi sotra Sofija prajila, zo je Twoja luba sotra měla njeměrnú nóc. Kašel ju dusy wodnjo a w nocy. — Wona pak sčerpłiwje čaka na swojeho Knjeza. Mač (fararka Fliednerowa) je ju džens popołdnu wopytala, hdyž bě runje kašel trochu přestał. Wona tam sedžeše w pol-

Za rjany, ale strašny zymski sport

nym měrje a praješe, zo je kóždy wokomik hotowa, hdyž by so Knjezej spodobalo po nju přinč. Mač bě polna radosće, hdyž widžeše tajku sylnu nadźiju. Marja nječinjše wjele slowow, ale běše čicha w sylnej wěrje a bě tak džakowna za wšu dobrotu, kotruž jej Knjež wopokazowaše, njedwělujo na tym, zo ju Bóh po prawym puću wjedže.

1. februara steješe w dalšim lisce: Chcu Ci zdželić, štož je mi mač džens rozprawjala. Lěkar je prajil, zo je po jeho mēnjenju Marja swojemu koncej blisko. Mač so jeje wopraša, hač ma na Tebje telegrafować. Wona pak prošeše, zo so to njeby stało, dokelž by to jenož Tebje a ju počezowalo, a ničto wšak njewě, hdy Knjež po nju přindže. Wona je tak čicha a změrna. — — —

Džens popołdnu je mač zaso pola njeje byla. Marja powědaše jej, što bě so jej džało: Běch doma, sedžach na zelenej luce ze swojimi sotrami, kotrež běchu hižom do wěčnosti přešle. Tuž jedna z nich spodžiwana pokazuje na jednoho, kotryž nimo dže, a so praša: Znaješ jeho? — Wona bě wulce zwjeselena, dokelž to bě mój nan (njeboh dr. Theodor Fliedner, rektor Kaiserswerthskich wustawow).

Tuťon sōn bě jej krasne wokřewje-

nje a posylnjenje. Wječor w 9 hodž. bě wusnyła bjez kóždeje smjertneje nuzy. To běše 3. februara 1868.

Cyle blisko rowa přenjeje Kaiserswerthskéje diakonisy bu pohrjebana přenja česka diakonisa Marja Karafiatec. Wo pohrjebje pisaše Jan Karafiat, bratr Marje, swojej mačeri:

Do Kaiserswertha móžach hakle štwórtk popołdnu dojěć. Pjatk rano dach sej kašć pokazać. Mač (Fliednerowa) džěše ze mnu. Kašć steješe wotewrjeny wosrjedž wjele rostlinow. Ja wšak sym hač dotal jenož malo mrtwych widžał. Žadyn mi tak lubozny napohlad njeposkići. Na jejnym wobliču wotpočowaše tak hluboki mēr. Haj, luba Marja ležeše překrasna w kašću. Dyrbju wšak dodać, zo bě wšo nanajrjeńšo wupyšene. Popołdnu w 2 hodž. bě pohrjeb. Za kašćom sym šol ja jako přeni, ja sam lutki. Wjedro běše mile — kaž w nalěću. Zwony klinčachu tak jasnje, kaž sym to husto na nje posluchal z lubej Marju. Młodźency njesechu kašć a jón pušćichu do rowa. Po předowanju a po požohno-

wanju sym za sebje a za Was někotre horstki pjeršće na kašć našeje lubeje čisnył.

Při Rynje nad Kaiserswerthskimi wustawami zmaňuje chorhoj z bělym hołbjom na módrym polu. To je symbol lubosće a služby, kotryž na křidłach měra a pokoja leći do dalokeho swěta. Na čichim pohrjebnišću diakonisow so dołhe rynki bělych kamjenjow. Na kóždym leći hołb k hwězdam. Pod třinać hwězdami steji mjeno sotry.

Džensa tam ani njenamakaće wjacce z mochom zarosćeny rowny kamjeń. Stajnje znowa pak zetkawaće so z luboznym wobrazom přenjeje českeje diakonisy w Karafiatewjej Janince.

(Česki ewangelski farar Jan Karafiat je napisał za džěći swětostawnu knihu „Brunčki“. W jednej z tutych brunčkow je rysował Jan Karafiat swoju lubu, zahe zemřetu sotru, přenju česku diakonisu.)

F. M. Dobiáš

Evangelický kalendář 1964
Swobodny přeložk

Willem A. Visser't Hooft

Mało wosobow našeho časa je teško za swětowu cyrkej činiło kaž bywši generalny sekretar Ekumeniskeje rady cyrkwjow: Willem A. Visser't Hooft.

Doma je wón w Nižozemskej, a wo Nižozemjanach so praji, zo su provinowcy abo liberalni swětowcy. Puć k druhim ludam bě so hižo dawno pytał. Njeje džiwa, zo W. A. Visser't Hooft nimo nižozemšćiny absolutnje francošćinu, jendželšćinu a němćinu wobknježeše, tak zo bjez přihotowanjow w štyrjoch rěčach přednošowaše, předowaše a so rozmołwješe.

Znamjo lóžze jeho přez žiwjenje přewodža. Z Nižozemskeje běchu a su lóžze přeco po puću, a tež wón — byrnjež lubuje Nižozemsku — je wšudže doma a přeco po puću — samo w myslach je pola druhich! Wězo ma lóžž tež za njeho jako teologa hišće hlubši wuznam. Wot 1948 hač do 1966 bě wón organizator — generalny sekretar zwjazka cyrkwjow w Genfje.

20. septembra 1900 so w Haarlemje narodži, tam, hdžež so ze 17. lětstotka kwětki plahuja. Studowaše teologiju w Leidenje, hdžež bě něhdy srjedžiško wojowanja wo swobodu a skutkowanišćo sławnych mužow po 1575.

1924 promowowaše z džěłom „Kolebka Social Gospel w Americi“. Hižo jako student džělaše w internationalnych studentskich organizacijach. 1925 bě hižo na Stockholmskej swětowej konferency cyrkwjow. 1931 bu generalny sekretar Křesćanskeho studentskeho zwjazka swěta. Na wšitkich městnach bě, hdžež so swětowe naležnosće cyrkwjow rozrisachu. We wójnje zwjazka z Genfa wšelke cyrkwyje we wšelkich lěhwach. To bě skónčnje funkcija jeho žiwjenja a je hišće na wotpočinku.

1939 hižo bu čestny doktor uniwer-

sity Aberdeen, 1950 čestny doktor uniwersity Princeton, 1951 čestny doktor uniwersity Genfa, 1964 čestny doktor Teologiskeje akademije w Moskwje. Jenož někotre druge wuznamjenjenja so tu hodža naspomnić, z kotrymiž bu česćeny:

1963 dósta Wulkokříž Rjada Swjateho rowa wot Ekumeniskeho patriarchy w Istanbulu. Ruska prawoslawna cyrkej počesći jeho 1964 z rjadom swj. Wladimira. 1957 dósta najwyše počesćenje Němskeje zwjazkoweje republiky. 1959 bu wón oficer francoskeje čestneje legije. 1965 bu komander Rjada nižozemskeho lawa.

1966 spožičihu jemu Měrowe myto němskeho knihkupstwa, a 1967 přepoda so jemu danske Sonning-myto, w samsnym léce čestne měšćanstwo města Genf.

Bohate literarne skutkowanje njemůže so tu wuložować. Njech je prajene, zo njebě jenož teolog a filozof, ale tež wulkotny čłowjek, kiž brachi našeho swěta widžeše, mjenowaše a wšo činješe, zo bychu so přewinyli. Wosebje so zasadžowaše za ekumeniske misionstwo cyrkwjow. Wón z tym puć wšem dalšim skutkowanjam Ekumeniskeje rady pokaza.

Jeho wučer bě Žid Martin Buber, kiž jeho hač do swojeje smjerće na to pokaza, „zo přichod čłowjeka jako čłowjek wot wožiwjenja dialoga wotwisuje“. Wot njeho Visser't Hooft nawukny, zo je šamałstwo čłowjeka 20. lětstotka, zo jenož w monologach rěći. Do wšěch ston wón swój žiwy džen dialog pyta.

P. W.

Serbske kemše w Drježdžanach
nědžzelu Okuli, 5. 3. 1972,
w 15.30 hodž. Leubnitz-Neuostra,
elektrika 13 skónčna stacija,
Předowač budže br. farar Šolta-
Drježdžanski.

Z wasadow

Klukš:

Luba swěrna črjódka je so tež w zašłym léce wo to postarala, zo so zběraja cykwinske dawki. Smy wutrobna našej knjeni Adamowej ze Załhowa džakowni, kiž nježběra jenož po wulkim džělu w našej wasadze, ale tež cyłu Malešansku wasadu, kaž tež knjeni Sauerowej ze Zdžěrje, knjeni Kronsbeinowej z Kupoje, knjeni Jeremiasowej z Jařbowa, knjeni Sedlickowej z Lichanja a knjeni Jeffowej w Nowych Zdžarach.

Knjeni Wódlowa je nam přenje leto prawje pěknje naše konty zarjadowała.

Wutrobny džak na tutym městnje wšěm, kiž so we wasadach wo financielnu stronu staraja.

Wutrobny džak tež wšěm, kiž su po wasadach w nazymje so na puč podali za Znutřkowne misionstwo. W Klukšanskej wasadze so přeni raz nazběra přez 1 035,— hr.

Bukecy. 36 (31) křćenjow, 18 hólcow, 18 holcow; 49 (51) konfirmadow, 21 hólcow, 28 holcow, k tomu jedyn dorosćeny; 14 (13) wěrowanjow; 42 (59) pohrjebow, 21 muskich, 21 žónskich; 932 (1 131) spowědných, 320 (393) muskich, 612 (738) žónskich; 51 serbskich spowědných; 29 woprawjenjow. — Lubijski cyrkwinski wokrjes je nazymu tak mjenowanu „strukturuwou analizu“ přewjedł, to je wosebita statistika w jednotliwym. Po tym mamy 2 874 wasadnych, 1 269 muskich a 1 605 žónskich. Najskerje je wjace, dokelž tuto ličenje so sta po kartaji. A wasadny farar bě w tym času w chorowni a njemůže to činić, štož běše sebi předewzał, mjenujcy na wsach kartaju z woprawdžitosću přiručač a wuručač. Zwěsćilo je so, zo mamy pod 6 lětami 202 džěci, wot 6 do 15 lět 392 džěci, wot 15 do 20 lět 296 wasobow, wot 20 do 30 lět 330 wasobow, wot 30 do 45 lět 523 wasobow, wot 45 do 60 lět 484 wasobow, wot 60 do 65 lět 269 wasobow a přez 75 lět 185 wasobow.

1 325 wasobow steji w někajkim plaćenym džěle. 1 549 wasobow nima žane plaćene džělo. 1 581 wasobow plaći cykwinske dawki.

Wulke stróžele mějachmy po druhim adwenće. Wulki wichor howrješe pola nas na horach a wobškodzi třěchu cykwinskeje wěže. Koporowy blach, z kotrymž je třěcha kryta, bu na jednym boku wuzběhnjeny a do kuskow roztorhany. Cyła wokolina wokoło wěže bě wohrožena. Naš wasadny třěchikryjer, cyrkwinski předstejer Reichel, je hnydom prowizorisku pomoc přinjesł, pozdžišo je wěžny třěchikryjerski mišter Winter ze Šerachowa wobškodźene džěle wotstronił a prózdne městno z papu krył. Nalěčo ma so naša wysoka wěža zaróštować, zo móže so naša rjana wěžina kapa wuporjedzić. To budže čežke a drohe džělo! — Přez štwórc léta běše naša wasada wosyroćena, dokelž dyrbeše farar do chorownje k operaciji. Z Božej po-

mocu a z lěkarskej prócu je so wšo derje poradziło, a nětko wasadny duchowny zaso skutkuje. 18 druhich fararjow běše, kiž su jeho tehdom zastupowali, mjez nimi tež Serbja, a to k Božim službam, kazualijam, paćerjam a woprawjenjam; jim wšitkim, tež sobudželaćerjam we wasadze, a wosebje hlownemu zastupnikkej, kiž měješe najwjace služby, br. Albertej w Hrodzišću, słuša wulki džak! La.

Njeswaćidło: 24 (29) křćenjow; 42 (38) konfirmadow; 5 (7) wěrowanjow; 44 (29) křescánskich pohrjebow; 842 (929) spowědných; 133 serbskich spowědných; 90 woprawjenjow (mjez nimi 31 Serbow); 48 spowědzow; 61 němskich Božich službow w Njeswaćidle; 32 serbskich Božich službow w Njeswaćidle; 32 němskich Božich službow w Zarěču.

Klukš: Lěto 1971 so ke kóncej bliži, a hižo pisa so za februarske čislo (!) přehlad wo samsnym léce. Wupraja to hižo něšto wo našej powšitkowej situaci? Stejimy hišće w starym a mamy wo tym hižo konkretna a samo posudžowace słowa rěčeć.

Wo dušinej situaci 1971 jenož někotre pokazki:

Nimale bychmy lětsa hodownu hru bjez Józefa hrać dyrbjeli. Njeje so žadyn namakał, kiž by so za Jězusa — w hrě — chcył starać. Skónčnje so džěci same starachu a „Józefa“ namakachu tak, zo so „Jězus narodzić“ móžeše. Zawěsće, bě to po klasiskich zasadach spozdiwiny (njemóžny?) por, ale to je jenož za hody rěčało, dokelž štož so nam tam praješe, je zawěrnje spozdiwne.

Džěcikemšnja nam njemalo nuzu činja. Džiwać so njemůžeš, dokelž wšak starši tež wjac hać zřědka kemši přiřidu. Samsny problem je z Młodej wasadu. Dwójne kruhi so každy tyžden schadžuja. Dohromady 20 młodostnych so prawidłownje wobdžěli. Byrnjež mamy dosć pěknu rumnosć, je tola při wšěm zwonkowym mało dušineje hibićiwosće.

Zwjeselaca bě wólba nowych cyrkwinskih předstejicrjow. Wona bě pola nas zwjazana ze žnjowodžaknym swjedženjom. 220 smědzachu wolić z kemšerjom. Zběrka swjedženja wunjese někak 5 000,— hr. Zběrachmy za wasadnu žurlu a jeje elektriske tepjenje.

Přeco zaso rady na Serbski cyrkwinski dzeń 1971 w Klukšu myslimy. Bě to nimoměry krasna wěc, zo móžachmy Was pola nas hospodować.

Tež lětsa móžachmy něšto twarić. Diakonat dósta nowu třěchu a cyrkej tři nowe durje. Wasadnu žurlu móžachmy renowować a tam tepjenje zatwarić.

Pořičanska kapała je tež nimale dotwarjena. Čělownja je nětkole nadobny rum. Cyła kapała je rjenje wobmjatana. Mała drastkomora je so zhubila, a nowa wasadna rumnosć nastala, kiž je woprawdže parla. Chcemy nětkole serbske kemše tu wotměwać, dokelž ze serbskich kemšerjom budže tam najskerje hišće wjetšeje wasady.

Črjódka čitarjow Pomhaj Bóh njeje so wo wjele pomjeňšila. Džakowano

Bohu, so tež swěrný kruh wo to postara, zo so Pomhaj Bóh kaž tež wasadne lópjeno do domow nosy. Přeco so wjace za naš časopis dawa, zo by so tuto džělo móhlo stać.

Zo je lěto 1972 za nas jubilejne lěto, je so Wam hižo zdžěliło. Swjećimy 750 lět naspomnjenja Klukšanskeje wasady (1222–1972). Chcemy Wam pozdžišo swjedženski program wozjewić.

Klukš: Luby a swěrný Serb Max Paulick z Kobelnje swjeteče 10. 12. 1971 swoje wasomdžesacy, a zdobom je wón štyrceći lět w cyrkwinski předstejicerstwje. Dołholětny naměstny předsyda je njesebićiwje za wasadu skutkował a za serbsku wěc so zasadil. Cykwinske předstejicerstwo počescowaše jeho z tym, zo jeho jako čestneho sobustawa powoła. Wjeselimo so, zo je to přizwał, a přejemy jemu strowotu a wjele lět žohnowaneho skutkowanja w našej srjedziznje.

Porjedženka

W nowemberskim čisle je so nam stał nimoměry wobzarujomny zmylk.

Farar Jiři Wałach nam pisa:

Ja prošu wo porjedženku nastawka w „Pomhaj Bóh“ wo našim biskopu V. Kiedronu.

Přede wšěm nima nastawk być podpisaný z mojim mjenom, přetož nastawk je Wam připósłal farar Jan Niebauer z Jednoty bratrské z Holešowa.

Dale je so stał wulki zmylk, přetož naš biskop docyła njeje za čas wojny byl w němskim wojsku jako Polak. Swójba bě za čas wojny přescěhowana wot gestapo. Jeho nan bu hnydom na druhi dzeń po wudyrjenju wojny wot gestapo wotwjedženy do jastwa. Jeho syn Vladislav Kiedroň, něčiši biskop, bu totalnje zasadený do nuzowaneho džěla na šachće w hórništwje w Petřwaldě (Peterswald). Hdyž so naranša fronta bližeše, bu z druhimj wotwjedženy do hórniškeho džěla we Westfalen.

Ja sebi w swojim mjenje a w mjenje biskopa žadam, zo by tole w najblišim čisle bylo dementowane.

My tutón zmylk jara wobzarujemy a prosimy knjeza fararja Wałacha a knjeza biskopa Kiedrona wo wodaće.

Naš swěrný dopisowar Jan Niebauer z Holešowa nam k tutej wěcy pisa, zo je swój nastawk zestajal na zakładze lista swojeho přecela J. Wałacha. Jenož poslednje 4 sady su z jeho pjera. Tuž ménješe, zo słuša pod nastawk mjeno jeho přecela J. Wałacha.

Redakcija Pomhaj Bóh.

Serbska ekumeniska nutrnosć njedželu Sexagesimae, 6. 2. 1972, w 14 hodž. w Hodžiju.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadza jónkróc za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hlowny zamotwily redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswaćidski. — Ludowe nakladnistwo Domowina, Budyšin. — Čisć: Nowa Doba, čisćerňa Domowiny w Budyšinje (III-4-9-69).